

1. Бабенко Н. Оказиональное в художественном тексте. Структурно-семантический анализ. Калининград, 1997. 84 с.
2. Кикоть В. М., Кулик М. О. Особливості та засоби перекладу лексичних okazionalizmів у творах наукової фантастики. URL: http://www.rusnauka.com/38_NII_2015/Philologia/6_201161.doc.htm (дата звернення: 15.03.2023)
3. Комиссаров В. Н. Теория перевода. М.: Высшая школа. 1990. 253 с.
4. Пауль Г. Принципы истории языка. М.: Издательство иностранной литературы, 1960. 501 с.
5. Фельдман Н. Оказиональные слова и лексикография. *Вопросы языкознания*. М., 2003. №4. С.64-73.

Олександра Хорошук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: В.О. Єршов, доктор філологічних наук

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТОПОНІМУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

На сьогодні значимість топоніміки як науки не можна переоцінити. В епоху глобалізації відомості про навколишній світ, орієнтування на місцевості, базові знання про географію земної кулі необхідні сучасній людині. Топоніміка як розділ ономастики вивчає не тільки історію походження топонімів, а й їхню вимову, написання, розвиток і сучасний стан. Топоніми допомагають людині орієнтуватися як у просторі, так і в культурі, та посідають особливе місце в системі мови. Одним із завдань цієї науки – установити стандарти для найменування місць, «зафіксувати» за ними певну назву і використовувати цю назву в усіх мовах.

Топонім «(від грец. τόπος – місце і грец. όνομα – назва) – назва місцевості, регіону, населеного пункту, об'єкту рельєфу, будь-якої частини поверхні Землі, тобто географічна назва» [2, с. 637].

Дослідники наводять свої класифікації топонімів, які є основою для проведення лінгвістичного аналізу. Перш за все, географічні назви поділяються на два типи: загальні, що вводять у певну систему понять (*mountain, river, city, island*), та індивідуальні, що належать виключно одному об'єкту (*London, Missouri*) [1, с. 30].

Усі наявні топоніми належать до якогось рівня, залежно від кількості людей, які знають це місце і дали йому назву, а також факту фіксування назви в офіційних документах і картах.

Макротопонім – це власне ім'я великого географічного об'єкта природно-фізичного або штучно виокремлюваного людиною. Часто містять у собі систематизуючі визначення (*northern, central*) і відомі на інтернаціональному рівні.

Власне топонім – індивідуальні назва природно-фізичного, географічного об'єкта або створеного людиною, відомого і за межами місцезнаходження об'єктів, що неодноразово піддавалися перейменуванням. Це продукт різних народів і факт кількох мов.

Мікротопонім – індивідуальні назви невеликого природно-фізичного, ненаселеного географічного об'єкта або створеного людиною, відомого невеликому колективу, що перебуває на межі з ім'ям загальним [3; 4].

Топоніміка тісно пов'язана з перекладознавством. Тоді як для реальних географічних назв існують стандарти, ухвалені ООН, за виконанням яких стежить група експертів ООН з географічних назв, існують також інші види топонімів – вигаданих. Такі топоніми найчастіше зустрічаються у художній літературі, а особливо у мовленні сучасних письменників, і вони належать до окремої групи – до топонімів літературно-художніх. Літературно-художня топонімія, на відміну від реальної, має свої особливості, вона є вторинною, тобто тісно пов'язаною з «народною» топонімією, частково працює за її методологією, використовує її моделі та вихідні положення.

Найчастіше вигадані топоніми трапляються в таких жанрах, як фантастика та фентезі, оскільки в них автори створюють нові світи зі своєю

географією та системою топонімів. Основною причиною використання сучасними митцями таких слів є їхня поліфункціональність. Вдало створена чи підібрана майстром художнього слова географічна номінація здатна якнайточніше відбити не лише характер твору, а й образно відтворити особливості національного світовідчуття, заповнити у конкретній мовленнєвій ситуації певну мовно-естетичну нішу та привабити читача.

Звісно, що авторські топоніми не мають якихось загальноприйнятих стандартів перекладу іншою мовою. Перекладач стикається з необхідністю адекватного перенесення географічних назв засобами, наявними в іншій мові, що є складним процесом і потребує дослідження. Разом з тим, адекватна передача топоніму є вкрай важливою для передачі авторського ідіостилу, відтворення сюжету художнього твору тощо.

Коли власне ім'я передається іншою мовою, необхідно розуміти, за якими законами утворюється топонім, якою є його морфологічна структура та семантичне наповнення його компонентів.

Список використаних джерел

1. Гудманян А. Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. ... д-ра філол. Наук : 10.02.16. Київ. нац. ун-т ім. т. Шевченка. Київ, 2000. 40 с.
2. Карпенко О. П. Топонім. Українська мова: енциклопедія. НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови ; ред. В. М. Русанівський та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2000. С. 637.
3. Gardiner A. The Theory of Proper Names: A Controversial Essay. London : Oxford University Press, 2006. 67 p.
4. Langendock W Theory and Typology of Proper Names. Berlin : Mouton de Gruyter, 2007. 378 p.